

Nro. 51.

A' FELS. R. CSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben, Pénteken Decembernek 24. ik napján
1802-ik esztendőben.*

B é t s.

Az özvegy Pármai Hertzegné *Mária Amália* született *Austriai fő Hertzeg Alszoney*, itt való néhány napi mulatása után, *Prágába* utazott el, a' hol, mint értettük, *Felséges Urunk egygyetértésével szándékozik lakni* ennekutánna.

Feldmarschall-Lieutenant Gróf St. Julien, a' ki *Konstantinus Nagy Hertzeg*et *Pétersburgba* haza kélérte, igen drága gyűrűvel ajándékoztatott meg *Sándor Császár* eö *Felségétől*, és *Eszterházy Miklós* eö *Hertzegségének*, *Gróf Fürstenbergnek*, 's *Gr. Kaunitz*nak, és mind azoknak, a' kik a' *Nagy Hertzeg* körül valami szolgálatot tettek; hasonló drága ajándékokat hozott eö *Császári Felségétől*. —

Esztorházy Miklós ö Hertzegsége, Párisba való indulása előtt azt az új bizonyosságát mutat-
ta nemes jó szivűségének, hogy a' mostani nagy
drágaságot tekintvén, minden körülette való ipe-
lédjeinek és házi tisztjeinek fizetéseiket feljebb
emelte.

Az eddig itt vólt Szárdiniai Követ Gróf *Va-
laise*, Piemonti született úr lévén, el kéredzett
Követi hivatalából: minthogy t' i ömben nem jut-
hatott volna az új törvények szerént, mint ide-
gen szolgálásban lévő személy, ott lévő jofzá-
gaihoz.

Ez az esztendő mind végig nevezetes. Majd
minden felé, még a' hol eddig soha semmi jele
is nem vótt az e' félének, jelengette kisebb na-
gyobb mértékben magát, a' földrengés. Még a'
tengereken is rettenetesebb szélvizek kegyetlen-
kedtek az idén, mint más esztendőkben. A' kö-
vetkezendő levél, egy igen szomorú bélyegét
említi ezen tsudálátos esztendőnek.

Laybach, December 14-dikén. A' *Zirknitzi* vi-
déken partjaik között ki tsapott vizek, nemcsak
sok kárt tettek, hanem rettenetességek által úgy
meg félemlítették a' lakosokat, hogy helyeket is
alig lelik. A' *Zirknitzi* nevezetes nagy tó, melly
közönfégesen minden esztendőben úgy el szokta
a' vizit vezetni, hogy ugyan azon egy esztendő-
ben halálzhatnak, kálzálhatnak, arathatnak,
és vadálzhatnak benne, az ideji nagy szárazság
után egélfizen ellenkezölög viselte magát. A' he-
lyett, hogy el apadott volna, úgy meg tölt viz-
zel, hogy magas partjain ki tsapván, a' körül
való vidéket olyan nagy hirtelenséggel elborítot-
ta, hogy *Seedorf* nevű közel lévő falú néhány
minuták alatt egélfizen el vótt merülve, alig lé-
vén a' szerentsetlen lakosoknak annyi idejek, hogy
minden vagyonyaikat oda hagyván, életüket meg-
tarthassák. Néhány apró gyermekeket, a' kiket
a' víz oda szorítván a' házak fedelein lévő abla-

kokból ki terjesztett kezekkel esedezték a' segedelemért, hajókon ragadtak ki a' szemmel látható veszedelemből. Még ennél is rettenetesebb volt a' *Schneebergi* uradalom és *Laasz* városa között lévő *Danne* nevezetű falunak állapotja, melyet a' meg áradott és árkából kiöntött *Untz* vize úgy el borított, hogy a' hajókból, mellyek most a' faú felett eveznek, még csak a' házak' tetejét se lehet a' leg hosszabb evező rudakkal is érni. És a' mi nevezetesebb, ezen tudósításnak elindulásakor az elfőnek megízünése után már három napokig egymás után szép idő volt és szép napfény sütt, a' kiáradott vizek még is nem hogy szállottak volna, hanem még inkább egy tenyérynire nevekedtek.

Mi okozhatta a' *Zirknitz* tónak ezen megáradását, senki nem tudja: gondolják, hogy talán azok a' feneke alatt lehető örvények, mellyeken annak vize eddig minden elztendőnként elszokott volt folyni, dugúltak volna bé a' mocsár által — de e' csak találgatás — elég az a' dologhoz, hogy a' víz nem hogy apadna, hanem naponként nevekedik, s a' szegény lakosok' sorsa, a' kiknek minden téli takarmányok a' víz alá merült, olyan keserves, mint a' kiknek mindenek hamuvá égett.

Bukkari Dec. 4: dikén.

Itt, és környékeinken September közepétől fogva mind ez máig még nem szünt esni az eső: a' melly mellett oly meleg a' levegő, mint ha nem is közelítene a' tél. — Még a' *Szarteli* nevű halat is, mellyből itt felső orzágon a' marha hús mellé igen kényes mártásokat készítenek, sokkal nagyobb bőéggel fogták ezen partok körül az idén, mint más elztendőkben. Fontyát egy Magyar kispénzen (egy Garasnak ötöd részén) lehetett vásárolni. — A' izélvész ezen partok mellett is sok károkat tett. — E' tájan a'

tengerparton egy köjközö medvét löttek, melly arról nevezetes, hogy 974 fontot nyomott.

Zenggböl, Déc. 4. dikhén.

Mi ezen esztendőről örökké könyvező szemekkel fogunk emlékezni. A' vég nélkül való szárazság által okoztatott drágaság után, az esőzés meg eredvén, 6 hetekig u. m. Déc. 1. ső napjáig meg nem szűnt, a' midőn egy reitenetes menydörgés és záporokkő vonván el egeink t, 2. dikra virradó éjjel olyan erőssen ontották az égi tsatornák a' vizet, hogy a' hegyek között le omló pátaok' árjai, a' közikla darabokat meg inditván, szép országos útainkat, két köhidainkat és városunk számára édes, vagy ivó vizet hozó tsatornáinkat, és kertjeinknek nagy költséggel épült kökeritéseiket, úgy szólván egyszerűben egészen semmivé tették, 's azután a' városra bé nyomulván, annak fele részén minden piazéinket és boltyainkat el borították, 's minden azokban lévő bort, élést, és egyéb szükséges takarmányainkat haszonvehetetlenekké tették. Ha néhány kerti lakosok, az ezen szerentsétlen éjjelt megelőző a' kerteket el nem hagyták volna, egy is közülök életben nem maradhatott volna. — A' Kintstárnak 3 sómagazinumait tette semmivé a' víz. Más nap sok terhelt lovak találtattak, meg fulladva az útakon. Az említett országútakat és drága vizhozó tsatornákat, Indzsínör Májor Báró *Mörringer* egy esztendő alatt nagy költséggel készittette, és csak most végezte vólt el: 's így folyt meg reméntelenül egyetlen egy szerentsétlen éjjeli árvíz, Felséges urunknak atyai gondoskodásából származott ily nagy bóldogságunktól. Most már nem hogy édes vizünk vólna, hanem úgy el vagyunk a' száraz földel való közösüléstől vágva, hogy csak lóháton lehet nagy bajjal holmit bé hozatnunk. — Egy's más élelmünkre szük-

séges intézeteknek megtevésére F. M. Lieutenant *B. Simbschen* rendeltetett ide, 's a' Felséges urunktól ő általa) tétetett kégyes rendeléseknek köszönhetjük, hogy egy kereskedő házzal való alkú szerént a' kukurizának (Törökbuzának mérőjét 7 forinton 20 krajtzáron vehetjük. Egy *Siciliai*, babbal és paszulyjal terhelt hajó is érkezett eltsüggedett remétségünknek élelztésére.

Semlin, Déc. 13 = dikán.

Nagy darabig a' viznek elapadása, most pedig már hirtelen és rendkívül való meg áradása miatt nem járhatnak hajóink a' *Száva* vizén. Az imittamott meg akadott hajók, nagyon várják a' kedvezőbb időket, hogy útjokat tovább folytathassák.

Téli vetéseink oly szépek, és úgy növésbe indultak, hogy szárba való indulásoknak megakadályoztathatása végett, legelő marhát kellett rájuk hajtani.

Lemberg, Déc. 11 = dikén.

A' *Déc. 5 = dikéről 6 = dikára* következett időváltozás, olyan vólt itt, hogy méltó az újlagok közzé. — 5 = dikben dél előtt rend kívül meleg vólt — 12 óra tájban pedig felette nagy esőomlás vagy ugy nevezett felleg szakadás, 's azonközben szörnyű villámlás és menydörges vólt, a' melly egész fél éjjel meg nem szünt. — 6 = dikban reggeli 8 órakor oly tündöklő világossag fogta el hirtelenséggel az egész kiterjeszkedett erölleget (a' fejünk felett való eget), a' milyent itt még eddig senki nem látott. Az egész látáshatározatja egy tsupa langfelhő által látszott bé borittatva lenni. Hanem, a' milyen hirtelenséggel tünt elő ez a' jelenés: éppen olly hirtelenséggel enyészett el is. Nehány miutának múlva északai letetéség

foglalta el a' világosság helyét, a' mellyet két egymás mellett látszó szivárványok még annál is irtóztatóbbá tettek. Néhány minutak múlva ezek is elenyészvén, mingvár utánok egy rettenetes szélvész támadott, 's valami egy óráig szokatlan nagyságú hópillák estek. Az eddig Napkeletről jövő nagy szelet hirtelenséggel kemény Északi szél váltotta fel, a' melly azon éjjel oly kemény fagyot okozott, hogy a' kiknek tegnap dél előtt kellemetes meleg napunk volt, ma Januárius közepén képzeltük lenni magunkat, 's mondhatjuk hogy hozzánk a' tél, a' le-irt környülállásokra nézve igen félelmes parádéval köszöntött bé.

A' testbontzoló tanító igen derék Professor *Krausnecker* úr, rész szerént tanítványai, rész szerént más jeles emberek kívánságára, a' tsontok tudományának elvégzése után, a' Doktor *Gall*, koponyákról való tapasztalásairól is adott 3 leteket, azt magyarázván, hogy a' koponyáknak és agyvelőknek különböző formájiból, az emberi tehetségek és hajlandóságok különbözőféleségeiről mitsoda ítéleteket lehessen tenni.

Erdély Ország.

All : Torján, Nov. 26 s dikán. Az *Erdélyi földfogás* felől *Szebenből*, és *Brassóból* való tudósításokat olvazám, de e' semmiféle a' nálunk történetekhez képest, azért én is mindazokat, a' mellyeket magam tapasztaltam, 's más hiteles emberektől is értettem, kívántam meg írni, annyival is inkább, hogy ez az irtóztató történet, a' milyent ez az emberi nyom többet nem ért, megérdemli, hogy a' lehető pontosság szerént fejjegyzetve, emlékezetek ok ért a' *Magyar Kurirban* fenn maradjon. — *Oktober 26 s dikán*, midőn 12 óra után asztalnál vólnék ház m népvel, egy fő Hadnagy Vendégemmel, m ntegy 25 minuta-
kor az egyre, ebédő asztalom, ab *Oriente ad*

Occasum Solis kezd mozganí, az alattam való karos ízék pedig velem együtt; nem tsak lógni, hanem tekenyő, vagy hajó módra ingadozni, a' háznak padlása, szarvazattya szörnyű képpen ropogni, házam egygyik szegeletiből valami páttak a' földre hullani, akkor veszzük észre a' föld ingált, házam népe u. m. 3 aliszony személyek, az alztaltól fel kelnek, síkóltanak, ki akarnak a' házból menni, de nem mehetnek, a' mennyit elé, annyit hátra esnek, ugyantsak egymásba tsipefzkedvén, az udvarra ki mennek, engemet is az említett fő Hadnagy ifju vendégem karon fogva ki vezet, de lában egyikünk sem alhatván = meg, valami tornáczt meg ragadánk, 's ottan tartózkodván, rettentő ijedségben nem tudtuk magunkat merre fordítsuk, azomban látjuk, hogy egy valami 12 ölnyi hosszúságu szekérszénem az udvaromban földre rogyik; közel mintegy 500 lépésre lévő Toronyunk, melynek magassága 33 öl, és oly erős vala, hogy falun egész Erdélyben párja nem vala, ez a' torony tehát napnyugotról dél felé kezdett oly iszonyatos képpen hajlani, 's meg visszrá állani, 3. 4. rendben is, hogy mint a' gú: veszző úgy hajladozott, ingadozott, utollyara ismét a' helyyre visszrá állott, és akkor iszonyatosan meg ingadozott meg reszketett annyira meg is hasadozott, hogy tetétől fogva le a' földig semmi épségben meg nem maradt, 3 harangjainkat; 's toronyunk' fedelit nagy félelem és rettegés között lehetett le szedetnünk; 's éppen ma kezdettünk a' földön egy harangábat köttetni, 's templomunkat is valamennyire ma kezdettük igazittatni, hogy a' jövő Vasárnap belé mehetnénk, minthogy az oltától fogva a' papunk a' házában mondott sz. Misét.

Eddig *Torjáról*. Már menyünk masuva széllyel *Háromszékre*. *Kézdi Vásárhelyt*, *Kantában* a' tornyok harangok le szedettek. *Bereczkben* egy igen szép pléhes új és orás torony fundamentu-

mából, úgy, hogy köven kő nem maradt, le esett, és 2 embert ölt meg. A' Szent Györgyi szép órás torony le esett, 7 embert ölt meg. A' Bitai tornyot az előtt egy órával végezték el, és a' mester emberek az áldomását akkor itták, földig le esett. Bőlonben is akkor fedték új tornyokat a' Bőloniek, 's ez is 3 ember kárral talpig le romlott, egy szóval egész Háromszéken, egy torony 's egy templom sints, a' melyek földig nem hasadoztak nem romlottak volna. Mihent a' földindulás kezdődött, a' folyó vizek meg áradtak, a' kútaleban a' vizek, vagy meg szaporodtak, vagy más felé el fakadtak, a' föld sok helyeken meg hasadozott, és minden felé iszonyatos bűdös kénköves vizek fakadtak, az ilyen hasadásokba marhák is hullottak, 's egybe futva a' föld, a' marhák a' földbe maradtak, így történt Veresmart mellett 3 ökörrel, a' melyek többekkel egygyütt a' legelőn lévén 's egy lineában harman álván, a' föld hasadozásba belé estek, 's ott maradtak. Hidvégen volt leg iszonyotasabb, mert ott egy becsülletes szava bé vehető Ref. Prédikátor szemivel látta, hogy egy nagy föld hasadásból oly magossan ki lövelkedzett a' víz, hogy hasonló magasságú tornyot képzelné sem lehet, valahol ezek a' hasadások voltak, mindenütt bűdös kénköves vizek fakadtak, és oly bűdös fövenyet hagytak magok után, hogy most is a' bűdösség miatt nem lehet melléjük közelíteni, egy szóval nints penna a' melly le írja ennek a' föld ingásnak (mely nem rendes logással volt, mint a' mellyeket én 79 elztendő életemre értem, hanem hajó, vagy tekenyő módjára fel 's alá logádozt) ki írhasa, azért irtam előre, hogy a' Szebeni és Brassói relatio ehez képest csak semmi.

Hidvégen Gróf Nemes Adámnak ritka szépségű, de úri módon ki mobilizált palotái, földig romlottak, szép órás tornya semmivé lett, sok szép paripái ménlovai az álláson keresz-

től kasul hullottak, kitsibe múlt el, hogy mind el nem döglöttek, csak ennek a' Grófnak kárát 25 ezer Rfor. nál többre tézik: de ugyan csak Hidvegin fok uraságnak fok szép épületei, és a' Refor. templom mind egybe omlottak, romlottak.

A' folyó vizek a' partokon ki lotsogtak, 's tüstént meg is áradtak. Gróf *Nemes Adám* Hidvegin szerecséjire nem lévén, 3 tselédgyit ütötte ugyan a' romlás.

Azt mondják lokan, hogy a' malom kövek is némely helyt meg hasadoztak, okát azt adgyák, hogy a' föld elsőben fel puffadt, az után le szállott. Egy Gróf beszéllette, hogy 2. malom köve olyan paralellára hasadott, hogy kézzel nem lehetett volna úgy el hasítani, el is tétette örök emlékezetre, fel vésetvén rája a' történetet. *Denique* hijjaba iparkodom, nincs penna a' ki le írja a' Háromszéki és szomszéd helyekben történt dolgokat, én úgy meg ijedtem, hogy most is a' mellyemben áll a' falatom, mellyet el nem nyelhettem, most is szüntelen azt gondolom, hogy föld ingás van, hanem már csak a' ház ropogását halgatom, és ha azt nem hallom, nem hiszem.

Négy, öt minutáig tartott ez a' rettenetes föld ingás, azután is néhány napokkal éjszaka 12 óra után lassabban observáltatott egyszer, nappal pedig kétszer is.

A' Középtenger' Afrikai partjairól.

Algiriából, Nov. 8. dikán. Tegnap délelőtti 11 órakor, az ég felhő által fedeztetvén, a' levegő meleg volt, 's a' tenger színe felett csak valami gyenge Déli szél lengederett. Ekkor a' föld hirtelen meg rendülvén, 40 pertzentésig (minutum secundumokig) rengett, 's a' házakat ezen városban oly erőssen rázta, hogy a' lakosok, mintha ostorral tsapták volna úgy szaladtak ki az utcákra 's a' piatzokra. *Algiria* várossától 6 óra távolságra egy *Belide* nevű valami 200 házakból

álló falú, minden lakosaival egyetemben elfűjeddett. A' meg rettent *Algiriai* lakosok nagyobb részint a' mezőn telepedtek meg sátorok alatt.

Konstellatzió nevű Északi Amerikai hajónak egy, vizsgálódó talentommal felruháztatva lévő tilzije, a' múlt nyarat Tunisban töltvén, a' környéket bėjárta, 's gondosan meg vizsgálván, jeles megjegyzéseket tett némely régi nevezetességeknek maradványairól. Rá talált nem meszize *Tunistól*, a' régi, temérdek gazdagságokkal bővölködött, fényes *Carthago* várossára, mellynek 800 ezer lakosai vótak, és a' melly a' vólt a' Khrisztus születése előtt 200 esztendővel, a' mi *London* ma. A' ragadozó *Romaiak*, a Khrisztus születése után 150 esztendővel, három rettenetes hadakozások után végtvetettek végezetre ezen hatalmas vetélkedő tarsoknak is, 's azt egészen semmivé tévén, minden kintseit és ritkaságait Romába takarították, 's ott tartották mind addig, midőn végre a' sor, rájuk is elkerülvén, a' barlangjokból tsak akkor ki bűtt vitéz Németek, nékiük is szarvokat törték. — Látta a' nevezett Amerikánus azt a' térséget is, a' hol *Regulus* Konzul megverettetett, és egy Romai sereg nagy részint öszize daraboltatott. — Látta azt a' mezőt, a' hol *Hannibált* meg verte *Scipio* — látta a' fényes várfalak és templomok omlásaikat, a' drága vízhozó tsatornákat, mellyeknek segedselmekkel a' *Carthago* béliek az ivóvizet meszizéről bevitték, &c.

A' Déli Spanyol Amerikából Cumanából, Augustus' 16. dikán.

Tegnap reggel olyan kemény földindulás vólt itt, hogy a' föld színe, mint a' tenger habjai, úgy logázott. A' lakosok meg rettenvén, nem tudták mi dolog, és térdre esvén, esedeztek a' Teremtőnek hogy könyörüljön rajtuk. Az *Orono* vi-

zinek árka úgy fel emelkedet hirtelenséggel, hogy a' rajta lévő tsonakok tsaknem fel fordúltak. A' víz jobb partján egy darab új föld tünt elő, a' bal partján pedig egész 100—150 lábnyi darab földek tüntek el, mellyeknek helyén most tók vannak. — Dél tájban másod, és estveli 8 órakor harmad ízben kezdett reogeni a' föld. A' másodikzi fokkalta nagyobb volt az előnél. Az elő rengéskor le nem roskadt házak, ismét ingadozni kezdettek, úgy, így szoll a' tudósító, mint a' hajó a' hánkodó tengeren, és ök már attól tartottak, hogy egyszer tsak meg nyílik a' föld, és öket egészízen el nyeli.

Frantzia Respublika.

Páris Dec. 11-ikén. Az Országglószék egy Kommissiót nevezett ki, a' mely a' Megtartó Tanátsnak négy nevezetes tagjaiból áll, kiknek neveik: *Barthelemy, Röderer, Fouché,* és *Desmou-niers.* Ezen Kommissióra a' bizattatott, hogy a' Párisba gyülekezett Helvétziai Küldöttekkel tanátskozzék: s az ő megjegyzéseiket halgassa és hánnyavelle meg. Ma minnyájan a' Külső Ministerhez *Talleyrandhoz* hivattattak ezen Küldöttek, a' hol a' négy nevezett Szenáteroknak is jelen kellett lenniük. Mint gondolják ma terjesztetett eleikbe az ő Konstituziójoknak új plánuma.

Olyan hír indúlt, hogy Hertzeg *Ruspolira,* a' kit Pápa ö Szentsége a' Máltai Rend Nagymesterévé választott, mind ez mái napig sem Angliában, sem Skotziában, sem Irlandiában rá nem találhattak, mellyre nézve olyan vélekedés van felölle, hogy a' revoluzió zürzavárjai elől Amérikába vonta volna el magát. Azon bizontalanságnak elhárítottóságáig tehát, hogy valyon ez a' deiek úr, ha választatódását megérti, fogja e' azt vállalni vagy nem, a' Rendnek állapota annyival bizontalanabb, hogy az Orosz Csá-

Szár, az ezért való kezesség vállalásra, mely iránt a' Frantzia és Anglus Országglószékektől megkerestett, mint látzik magát mind ez ideig is rá nem vette.

Hámburgból írják ide, hogy az Orosz Császár a' Szárdinai Király ügyében ujjontan hathatos nyilatkozatást küldött légyen, mind ide a' Konzulokhoz, mind pedig az Anglus Udvarhoz. —

Páris Dec. 12. dikén. Azoknak a' beszédeknek olvasása, a' mellyeket *Grenville* és *Windhám* az Angliai Parlamentomban a' békeesség ellen mondottanak, eleinte némünémű nyughatatlanságot okozott vólt a' Párisiaknak: hanem az a' nagy megkülömböztetés, mellyel az Első Konzul az Anglus Követet *Lord Whithworthot* és az általa bé mutattatott 29 Anglusokat fogadta a' közönséges audientzián, ismét el oszlatta minden félelmeket. Közzikbe állván az Első Konzul az említett Anglusoknak, leg nagyobb nyájassággal beszélt vélek — örvendett, hogy Párisban láthatja őket, kívánván, hogy tölthessék kedvekett ott. — Hozzájok intézett szavait ekképpen végezte bé: —

„Midön hazátokba vissza tértek, mondjátok meg hazafi társaitoknak, hogy én egy nagy barátja vagyok a' békeességnek, 's azon leszek, hogy azt a' két nemzet között fenn tartathassam.“

Nagy Britannia.

Londonból December 4-ik napján. Nehány napoktól fogva nem csak *Pittről*, hanem *Foxról* is folyt itt az a' beszéd, hogy talám a' Ministeriumba fognának menni. Hanem mind ezek csak Politikai és arra az esetre való vélemények, ha a' hadakozás újra el kezdődne. — Jelesnek tartják némelyek, hogy *Fox*, a' ki ez előtt mind a' Ministerek ellen szokott vólt beszélni, most egész-

Izen a' Minister *Addington* pártját fogja, ebben, hogy a' békeféget szükséges fenn tartani.

Foxnak azon beszédéből, mellyel az Alsó Házban *Grenville* ellen kibotsátkozott vólt, elő hozhatjuk még ezen kifejezéseket is: — „

„Nem halgathatom, ugy mond, bámulás nélkül, hazánknak a' Frantzia Respublikával való ily siralmas öfzszehasonlittatását. Az ilyen beszédben, sem méltóság, sem politika, sem igazság nints. Illik e' az, hogy a' ki másokat a' Frantzia ország belső állapotjába való avatkozásra unszólt, így okoskodjék azon rosfsz következésről, mellyet az ő gyávaságának és előre való nem látásának köszönhetni. Egy tag közöttünk egy ez előtt 8 esztendővel meg hólt Britannust szolltván vizsgálva a' sírból, azt kérdezte, hogy valvon mit fogna mondani ez, ha Európának mostani formáját látná? Ezen halottaiból vizsgálva kiáltatott ember (*úgy mond Fox*) legelőbb is ezeket fogná kérdezni: Kik vóltak akkori Ministereink, mikor ez a' nagy revoluzió esett? miként jutott a' mi kereskedésünk' állapotja ezen veszélyek közzé? miként maradtunk így el minden szárazon való Szövetségeseinktől? Mind ezekre könnyű vólna a' felelet.“

„Én, így szoll *Windham*, kettőzött lépésekkel látom hazámat a' maga romlására sietni; és siratom megvakulásunkat, hitelünket, tökepenzeinket 's kereskedésünket; a' melly három szék, minden képzelhető virtusainkat magokban foglalják, de a' mellyek nekünk már ma megmenthetetlenek. A' Frantziáké most az a' szerentse, hogy ezen dolgoknak örveadhessenek, 's azokat a' mi meg rontásunkra fordithassák. Ő, a' békeségnek megkészülésétől fogva eszközoeket talált számos *Linea* hajóknak öfzszevásárlására, és egyéb hadi készületeknek nem csak a' *Balticum* tenger kikötőhelyeiből, hanem tulajdon fő városunkból való felgyűjtéséte, 's azoknak a' maga

kikötőhelyeibe való bévitelire. Eő vátoſunk hitelivel erőſſíti moſt minden koloniáját. Kénſzeritem kéreſem által Miniſtereinket, hogy ha a' tett roſzſzakat tsak némünémüképpen is meg akarják jobbitani, tſelekedjék leg alább azt, hogy leg alább nyiſſák fel a' nemzet ſzemeit, és mutallák meg néki a' feje félett függő, és minden nap rá omlani akaró veſzedelmeket.

Minifter *Addington* ekképpen beſzéllett: — „Noha én sokakkal, a' kik előttem beſzéllettek, és hazánk állapotját le irták, egy értelemben vagyok: azt azonközben még ſem állithatom, hogy nemzetünk arra a' pontra jutott volna, hogy bátorságát el veſzeſſe. Egygyikünk (*Windhám*) úgy láttatik vélekedni, hogy a' Miniſterek éreznék azt, hogy a' békeſſég kötés egy oly lépés lett volna, mellyért nekik bánkódni kellene; a' másikunk (*Fox*) azt mondja, hogy ő reméli, hogy a' Miniſterek telyelléggel meg nem bánták, hogy a' hadakozásnak végét vetettek: én pedig előre jelentem, hogy nem azért jelenek meg a' Parlamentom előtt, mintha magamat menteni akar-nám. Ha én valami bünt tettem, ugyan megá-talkodott bünös vagyok, mért én nem gondól-kozhatok a' történt dolgokról, úgy, hogy azok-ban nagy megeleégedéſemet ne találjam fel. *Wind-ham* úr azt mondá, hogy ha valaki, a' ki 14 elztendőknek előtte meg halt, a' ſirból ki jön, bajosan eſmérne rá a' világra az azólta eſett vál-tozáok miatt. Én meg vallom, hogy némely történetekre, mellyek tíz elztendők alatt eſtek, irtózas nélkül magam ſem nézhetek: de azonban kevélyſéggel elegyedett megeleégedéſſel tekintek mind azokra a' dolgokra, a' mellyek ezen ter-tes időlzakalſz alatt nem tsak ezen Házat, ha-nem egész Hazánkat meg külömböztették. —

„Hanem, ugyan mondhatja e' azt valaki, hogy nekünk ezen 14 elztendők előtt is nem lett vol-na okunk Frantzia orſzágra irigyſzemekkel tekin-

teni? Már akkor nem bánkódhattunk e' az ő széles kiterjedő hatalmán, és az ő másokhoz való befolyásán? Hollandiát és Portugáliát ki vévén, másutt mindenütt már akkor sokkal nagyobb volt az ő befolyása, mint a' Nagy Britanniaé. Senki nem fájlalja Frantzia országnak nevekedsét, inkább, mint én: hanem nékem úgy tetszik, hogy igen gyengén okoskodnak azok, a' kik azt tartják, hogy Frantzia országnak hatalma, az ő nagyságának nevekedsével egy mértékben nevekedik. Ha az utolsó század béli történeteket meg vizsgáljuk, meg fogjuk látni, hogy annak közepe tájján minden hadakozások és alkudozások a' Frantziák zürzavaroskodó és kevély természeti indulatjok által okoztattak. *Windham* úr hazánkban minden veszedelmét a' békefélének láttatik tulajdonítani: de nem magyarázza meg azt, hogy a' hadakozás miként segíthetne állapotunkon. Azon tapasztalásokból, mellyek az utolsó hadakozás következései által tetetődhettek, miként mutathatná meg azt, hogy Frantzia országnak nevekedsét inkább segíti a' békefélé mint a' hadakozás? Az az ok, mellyen a' Ministerek fundáltak azon határozást, hogy békeféléget kössenek, e' volt, hogy minekutánna magunkra maradtunk volna, és minekutánna látnuk volna, hogy mi csak magunkra a' szaraz Európa kedvetlen állapotját jóvá nem tehetjük, a' magunk betsületének fenntartására azonközben mindent meg tselekedtünk: az okosság kívánta, hogy erőnkét meg kiméllvén, tartssuk kézzel, hogyha a' békefélé, ditsőffégünkkel és bátorfágunkkal egygyütt fenn nem állhatna, a' hadakozást Szövettségeseinkkel egy társaságban, kezdhesük, el, vagy hogy leg alább ezeknek megújított elevenlégeiket hathatofan segíthesük és buzdithassuk. Ugy látszik, mintha azt gondólná *Windham* úr, hogy a' Ministerek nem elég méltó és hathatós hangon beszéllettenek volna a'

Frantzia Országglószékkal. En erre egyenesen azt felelhetem, hogy a' Ministerek soha a' nemzeti ditsőfféget meg nem alacsonyították, és a' haza javáról el nem felejtkeztek. Ennyiből áll, a' mit az illendőség nékem ezen tárgyról mondani enged. Hallom, hogy úgy beszélnek némelyek köztünk, hogy a' közönléges gondolkodás módja elevenül: a' mi engem' illet nagy meg elégedéssel szemlélem, hogy a' közönséges vélekedés a' békeslégnak pártját fogja; de azonban a' hadakozástól sem irtózik, ha a' szükség kívánja. "

Azon kívánságára az Országglószéknek, melly szerént ez, a' jövő esztendőre 50 ezer *matrozokat* (hajóslegényeket) kívánt, ilyen megjegyzéseket tett Lord *Grenville*: — „

„Nem tudok, *úgymond* eléggé bámúlni azon, a' mit Ministereink ezen Házról kívánnak. Nagy számú hajóslegényeket kérnek, a' nélkül, hogy meg mondanák mi végre. Kémtelen vagyok meg vallani, hogy ez a' lépés példa nélkül való és a' Konstitúcióval ellenkezik; 's ezen Ház betsületével nem igen egygyezik meg. Ministereink halgatása leg nagyobb homályban hágy bennünket. Így tettünk 1763-ban bizonyossá a' békeslégnak állandóságáról: hasonló biztatás tett ugyan ezen Házban 1783-ban. Azon két időszakokban nem félték Ministereink Európának állapotjáról nyilvános leirást tenni, 's meg mondani, hogy ahoz képpest miként fognák további lépéseiket intézni: ma, tétovázó beszéd által fogatnak hozzá a' tanátskozásokhoz, és 50 ezer hajóslegényt kérnek, 's egy szóval se mondják, hogy mi szükség van azokra. A' múlt Juniusban 30 ezeret mondotnak szükségesnek lenni: ma 50 ezeret kívánnak. Mitsoda változások estek 'hát az óta állapotunkban? etc.